Magvet? Kiadó Könyvklubja - Szentek hárfája

2011 január 01. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
nincs értékelve

Még

Mérték

Szilasi László sokszín?, de hogy a hárfánál maradjunk, sokhúrú prózával írta meg regényét, a Szentek hárfáját. Ez a hárfa szimbólum is egyben, a dél-alföldi lutheránus szlovákok (Szilasi szavaival: tótság) különös identitásának jelképe.

Eredete a *Cithara Sanctorum*ra, a cseh-morva exuláns [kitaszított, el?zött], *Tranovszky György* (Juraj Tranovský, Georgius Tranoscius) 1636-ban megjelent „bibliai cseh” nyelv? lutheránus énekes könyvére utal, melynek jelent?s szerepe volt (a fokozatosan elszlovákosodó liturgiai cseh nyelv által) a kései szlovák identitás és szlovák irodalmi kezdetek megalapozásában.

És természetesen jelent?s, kitörölhetetlen szerepe volt a jellegzetes dél-alföldi szlovák kultúra kialakulásában is.

A cseh-morva lutheránus exulánsok története megérne egy misét. Közülük ered pl. Hajnóczy József is, a jakobinus vértanú, Kazinczy barátja, harcostársa a magyar nyelv hivatalossá tételéért, aki korának legmagasabb rangját elér? polgár (alispán), és aki öt-hat nyelven ír, beszél, és szlovák nyelvre fordítja le a Marseillaise-t.

Különös identitásról van tehát szó, a több évszázados *hungarus*-tudatról, mely például a Felvidéken (a szintén jelent?s német kultúrával ötvözve) Trianonig megmaradt, és a polgárosodási hajlam katalizátora volt. Különös példányt hozott létre: a felvidéki m?veltség? és toleranciájú embert, jelenléte származásra való tekintet nélkül kimagasló *protopolgári*nak mondható alkotókat, értékeket teremtett, *Madáchtól Mikszáthig*, *Márai Sándortól Hamvas Béláig* sorolhatunk neveket véletlenszer?en, akárcsak az irodalomban tallózva… – és követ?iknek min?síthetjük *Závada Pál*t és Szilasi Lászlót is.

A Dél-Alföld viszonylagos elszigeteltségében a *hungarus* örökség még tovább élhetett és erodálódhatott a szlovák nyelv? tömb szétveréséig, a b?nös lakosságcsere gyászos éveiig.

Ez a különösnek mondható m?veltségi jelleg, a Dél-Alföldön kett?s identitás volt: a szlovák és a magyar egymáshoz kapcsolódása. A két nyelv állandó és párhuzamos használata, a két kultúra ismerete és felvállalása folytán az átlagosnál szélesebb nyitottságot teremtett. Ráadásul a két párhuzamos nyelvben eszmél?, nevelked? gyerekek tanulási folyamatainak állandó összehasonlítási kényszere nyitottabb, kombinatívabb gondolkodást teremtett az egynyelv? közegben tapasztaltaknál.

Ennek a világnak maradékait, emlékeit, legendáit idézi fel és színezi ki remek stílusú, er?s prózájában Szilasi László. A regény, a Szentek hárfája végül is: *álkrimi*, egy különös gyilkosság különösen megfogalmazott története, mely nem oldódik és nem is oldódhat fel. Nem is ez a feloldás volt az írói szándék. A szándék ennél jóval több volt: ironikus diagnózis a rendszerváltás koráról, el?zményeinek különös dél-alföldi vetületeir?l. Ezekbe az el?zményekbe az író belef?zi a „*tótság igaz történetét*”, illetve a történet fontosabb fragmentumait, de kitekint az elszakadt óhazába, az ottani magyarok, az onnan kitelepített magyarok sorsára, a két háború közti világra, ötvenhatra és mindenre, ami ebb?l a szél tépte maradék országból a Dél-Alföldön érzékelhet? volt. „*Megérteni azt a régi képet, 1961 február 21., Árpádharagos, amelyen egy félig behavazott, méltóságteljes bicikli áll az éjszakában, a Décsey-ház falának támasztva, és várja, hogy véget érjen a – kibaszott – szocializmus*.”

Regényének legszebb, talán a legegyöntet?bb része a különös Ladik István életének története (*Ladik és Béres, 1954–1956*). Az író hatalmas anyagismeretr?l tesz tanúságot, talán valóságos pletykasztorikat és történelmi melléktörténeteket sz? bele regénye textúrájába. Itt a stílusa is kiteljesedik: izgalmas, feszes. Szilasi jól tud írni, stílusbravúrjai, prózájának hömpölygése rabul ejti az olvasót. Néha ?t magát is. Ilyenkor megállíthatatlan. A regény

szövegébe sz?tt szlovák (olykor tájnyelvi) szövegfragmentumokat nem fordítja le rendszeresen, lazán idéz (fordítás nélkül) latinul, németül, angolul, olaszul, s?t franciául is.

Nos, nem számolhatom össze, de bizonyára alig néhány olvasója akadhat, aki szótár nélkül tudja könyvét olvasni. És szükség van egy sakktáblára, figurákra is, valamint egy sakkszakkönyvre is, hogy egy hosszabb folyamat gerincét vezérl? nevezetes sakkparti is követhet? legyen. Az író sz?kebb pátriája szeretetét?l f?tve mindent beleadott tudásának átlagon felül gazdag tárából a regényébe. Regényh?seinek többsége – az idealizáló írói szándéktól f?tve – m?veltségében és szóhasználatában olykor túlszárnyalja a hazai realitást, ezzel saját szerepének hitelességét gyengítve.

Talán szerkesztése ezen mellékhatásait kiegyensúlyozandó folyamodik feleslegesnek t?n?, vaskos káromkodások alkalmazására, melyek nem tudják földszagúvá tenni az olykor „intellektualizáló” paraszti, kisvárosi párbeszédeket; hasonlóan nem, mint például Omaszta és Connie zaftos pornójelenetében.

Kevesebb több lett volna, üthetném el egy közhellyel, ha nem tudnám, nem érezném, hogy Szilasi Lászlóban, izgalmas gazdag prózájában sokkal több van, mint amennyi most a Szentek hárfája regényébe belegyömöszöl?dött, mert igenis átvilágít els? kötete sorain a nagy prózaíró ígérete, tehetsége.

Átvilágít akkor is, ha Hriscsány halálának leírásakor, mintha a már egyszer végigszenvedett Bloom-monológot olvasnám újra az Ulyssesb?l, vagy egy Proust-töredéket.

Korunk betegsége, hogy ezekr?l a valóban érdekes m?vészi-stilisztikai kísérletekr?l azt szeretnénk elhinni, hogy követend?k. Pedig nem. Hiába van bennük a kor szelleme, mint ahogy a chicagói képtárban a nevezetes, zsilettel behasított, bekeretezett fehér fest?vászon esetében is ez az érzésem (értéke néhány millió dollárra becsülve) mégis vélem, elvész, elkopik majd az id?ben ez az extravagancia, míg Ezópusz, Dante, Tiziano maradnak.

Reménykedem, hogy Szilasi László is marad, mert stílusa, íráskészsége, tudása szép magyar prózát ígér.

Gágyor Péter, olvassbele.hu

A könyv megrendelhet? a következ? címen:

http://kiadok.lira.hu/kiado/magveto/index.php?action=konyv&id=139392562

Szilasi László: Szentek hárfája

Ajánló